

Ігор Ніколаєв,
ORCID iD 0000-0003-3001-9717
доктор історичних наук,
завідувач кафедри філософії освіти,
теорії й методики суспільствознавчих предметів
Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
вул. Адміральська, 4-а, 54001, м. Миколаїв, Україна
igor.nikolaiev@toipro.mk.ua

ДОЛЯ НЕСКОРЕНОГО ОСВІТЯНИНА ВАСИЛЯ МИТИНКОВА

У науковій публікації на основі широкої історіографічної та джерельної бази, архівно-кримінальної справи репресованого освітянина Василя Митинкова проаналізовано ключові чинники репресивно-каральної політики більшовицького режиму проти освітянської спільноти Миколаївщини. Відображено механізми боротьби з опозиційними та альтернативними поглядами. За допомогою архівних матеріалів показано механізми фальсифікації обвинувачень у контексті викриття так званих «контрреволюційних націоналістичних організацій». Доведено, що головною метою здійснення репресивних заходів було встановлення в суспільстві «атмосфери страху», активна боротьба з будь-якою альтернативною офіційній думкою, винищення кадрового потенціалу народної освіти, закріплення тотального контролю над суспільством у всіх сферах діяльності. Наукову новизну дослідження визначає фактичний матеріал. Уперше введений у науковий обіг документальний матеріал, спрямований на комплексний аналіз репресивної політики радянської влади проти різних верств населення краю. Розкрито специфічні особливості і закономірності здійснення терору на регіональному рівні.

Ключові слова: буржуазний націоналізм; Миколаївська область; освіта; педагогічні працівники; репресії; тоталітаризм.

© Ніколаєв І. Є., 2024

Вступ. На сучасному етапі героїчно-го, драматичного і доленосного розвитку Української держави, відсічі та стримуванні широкомасштабного нападу, боротьби за суверенітет і незалежність надзвичайної актуальності набувають питання національного й культурного розвитку, історичної самоідентифікації, звернення до постатей, які обстоювали питання державної незалежності, доля яких є прикладом для прийдешніх поколінь. Серед них представники різноманітних професій, верств, статі – творча та наукова інтелігенція, освітяни, військовослужбовці, правозахисники, робітники, селяни та інші. У тематично присвяченому саме таким нескореним українцям номері часопису «Вересень» уважаємо

за необхідне привернути увагу та повернути з небуття педагога з Миколаївщини, репресованого протягом другого більшовицького десятиріччя за обвинуваченням в активній участі в «контрреволюційній антирадянській націоналістичній організації», Василя Корнійовича Митинкова.

Крім власне морального аспекту, значно актуалізують дослідження окресленої тематики завдання Концепції національно-патріотичного виховання у вітчизняній освітянській системі, що виокремлюють пріоритети формування ціннісних орієнтирів на основі історичної спадщини, усебічного дослідження й аналізу історіографічних та джерельних матеріалів щодо різних історичних подій. Допомогою в

чому є комплексне вивчення й осмислення трагічних подій нашої історії, до яких належать масові репресії 1920 – першої половини 50-х років ХХ століття, що забрали життя тисяч українців, відбилися на суспільній свідомості наступних поколінь.

Актуальність дослідження джерельної бази, зокрема архівних матеріалів з історії репресій, визначається, окрім іншого, тим, що для її оброблення потрібні багаторічні зусилля десятків дослідників, оскільки комплекс першоджерел є досить об'ємним, але це необхідно задля всебічного відтворення історії репресій у південно-му регіоні України.

Окреслене обґрунтовує актуальність обраної теми публікації.

Аналіз основних досліджень і публікацій.

Дослідження питання масових репресій, попри низку етапів розвитку, тривалий час залишалося «білою плямою» в історіографічних доробках. Найбільш результативні кроки в цьому напрямі було зроблено наприкінці 80-х років минулого століття в період так званої «перебудови» та «гласності», коли дослідники набули можливості відкривати раніше закриті архіви, а пом'якшення цензури давало змогу опубліковувати власні напрацювання як у науковій літературі, так і в публіцистиці для широкого загалу.

Відновлення державної незалежності України зумовило новий поштовх для подібних досліджень, визначивши розкриття правди про масові політичні репресії, оприлюднення загальної кількості їхніх жертв як одне з головних завдань для науковців та громадськості. Законодавчим підґрунтям для означеного стало ухвалення Закону «Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні» в 1991 році.

Виокремимо праці українських істориків, видані у 90-ті роки ХХ століття та на початку ХХІ сторіччя, що стали концептуальною основою для подальшого дослідження цього питання, насамперед це роботи В. М. Даниленко та Г. В. Касьянова (Даниленко В. М., Касьянов Г. В., 1991),

С. В. Кульчицького (Кульчицький С. В., 1996) та Ю. І. Шаповала (Шаповал Ю. І., 2001).

На Півдні України провідним дослідником проблематики, зокрема її регіональної специфіки, став професор М. М. Шитюк та представники його наукової школи. Значимо, що у своїх працях учений водночас з іншими проблемами вивчає і долі репресованих педагогів (Шитюк М. М., 2000, с. 264–265).

Свого продовження регіональна тематика вивчення репресивної політики набула в низці публікацій, монографій, дисертаційних досліджень тощо протягом двохтисячних років та на сучасному етапі. Так, науковці М. Д. Галів та М. М. Ярушак у контексті викриття каральними органами нібито «контрреволюційної націоналістичної організації» аналізують численні арешти серед співробітників Харківського інституту народної освіти (Галів М. Д., Ярушак М. М., 2020, с. 226–227).

Миколаївська дослідниця С. М. Сліпущенко аналізує репресивно-каральну політику радянської влади проти науково-педагогічної інтелігенції Півдня України (Сліпущенко С. М., 2013, с. 123–126).

Серйозним кроком у дослідженні тематики репресій проти освітян Миколаївщини є колективна праця науково-педагогічних та педагогічних співробітників Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (Голгофа правди і науки. Освітяни Миколаївщини – жертви репресивно-каральної системи, 2021). Зокрема О. В. Волос через архівно-кримінальну справу вчительки Л. Автотутової аналізує репресивну політику радянської влади стосовно освітян Миколаївщини у 30-х роках минулого століття (Волос О. В., 2021, с. 21–26), В. В. Гладун на матеріалах справ репресованих освітян К. Глебенко та Ф. Львовського виокремлює репресивні механізми «Великого терору» (Гладун В. В., 2021, с. 46–52), О. А. Іртищева звертається до долі освітянина Г. Бернацького, репресованого за обвинуваченням у «шпигунстві на користь Польщі» (Іртищева О. А., 2021,

с. 48–52).

На сторінках науково-методичного, інформаційно-освітнього журналу «Вересень» з нагоди 85-річчя утворення Миколаївської області подано аналіз ключових аспектів репресивної політики проти освітян Миколаївщини в 1937 році (Ніколаєв І. Є., 2022, с. 6–15).

Незважаючи на те, що дослідники провели значну роботу з окресленої проблематики, питання винищення репресивно-каральною системою освітян Миколаївщини не втрачає актуальності та потребує комплексного дослідження.

Метою статті є аналіз витоків, причин, масштабів, регіональних особливостей і наслідків репресій проти педагогів Миколаївщини в 20–30 х роках ХХ століття на основі архівної справи Василя Митинкова.

Завданнями статті є

1. Проаналізувати ключові чинники репресивної політики більшовицької влади проти опозиційних сил та освітянської інтелігенції в досліджуваній період.

2. Виокремити механізми фальсифікації і фабрикації справ на основі введеного до наукового обігу фактичного матеріалу.

3. Показати наслідки політики терору та її вплив на діяльність педагогів Миколаївщини.

Методологічну основу публікації становлять об'єктивний підхід до аналізу суспільних подій і явищ, критичний підхід до виявлених джерел, діалектика пізнання історичного процесу. Автор спирався на документи і матеріали, що дають змогу розкрити механізми та характер здійснення репресій проти освітянської спільноти Миколаївщини досліджуваного періоду.

Виклад основного матеріалу. На думку багатьох дослідників, що базується на аналізі архівних джерел, найбільш постраждалою від репресій категорією населення стала інтелігенція. На підставі даних із Мартирологу, поданому в колективній монографії співробітників Миколаївського обласного інституту післядипломної освіти, присвяченій репресованим освітянам

краю, у 1937 році, коли Василя Митинкова було заарештовано, кількість репресованих освітян Миколаївщини становила 157 осіб, при цьому загальна кількість позбавлених волі педагогів за період від 20-х до початку 50-х років ХХ століття становить 404 особи (Голгофа правди і науки. Освітяни Миколаївщини – жертви репресивно-каральної системи, 2021, с. 158–208).

Незважаючи на широкий спектр інкримінованих «злочинів», таких, як «шпигунство», «шкідництво» та інших, найбільшу кількість обвинувачень винесено за участь у «контрреволюційних націоналістичних організаціях», за що безпосередньо і заарештували вчителя, завідувача Первомайського відділу Районної народної освіти Василя Митинкова.

На сторінках часопису «Вересень» опубліковано статтю, присвячену арештам освітян за «націоналістичну діяльність», де розглянуто справу педагога Василя Северина, репресованого в 1937 році, обвинуваченого в керівництві «українським націоналістичним центром Миколаєва». Сумарно за цією справою позбавлено волі близько 50 осіб, 80 % серед яких – освітяни (Ніколаєв І. Є., 2021, с. 90–91). Утім, будь-яка справа, як і кожна людська доля, має свою специфіку і унікальність, виокремити яку ми зробимо спробу в представленій публікації на основі аналізу архівно-кримінальної справи Василя Митинкова.

Згідно з постановою від 26 серпня 1937 року, що ухвалив оперуповноважений Первомайського РВ НКВС УРСР Петровський, для «...українця, класового походження з селян-батраків, за професією вчителя Василя Митинкова...» запобіжним заходом обрано арешт, оскільки «...перебуваючи на волі, Митинков може вплинути на хід слідства» (ДАМО. Ф. 5859, оп. 2, спр. 3302, арк. 2).

Саме з цього дня і розпочинається швидке перетворення від каральних органів колишнього очільника Первомайської освіти на «ворога народу». Перший допит було проведено через чотири дні після арешту, 30 серпня 1937 року. Слідчий ві-

дразу розпочав з пошуку компроментувальних матеріалів його біографії, нагадавши, що підслідного тричі виключали з партії. Уперше в 1927 році, але через рік за сприяння «ворога народу» Ципенка його поновлено та навіть направлено на навчання, у 1931 році вдруге виключено за захист платформи Бухаріна, знову поновлено, утретє вже остаточно позбавлено партійного квитка у 1936 році. З огляду на всі події зроблено висновок, що заарештований В. Митинков давно і послідовно боровся з «генеральною лінією партії».

Зазначимо, що партійні «чищення», приймаючи різні форми, були невід'ємною частиною функціонування більшовицької партії протягом 20–30-х років ХХ століття. Спочатку це була боротьба з правою та лівою опозиціями, насамперед троцькізмом. Зазвичай каральною мірою було виключення з партії, позбавлення виборчих прав та інше. У 30-ті рр. ХХ століття це вже були репресивні процеси проти тих, кого партійні та каральні органи обвинувачували в розходженнях із «генеральною лінією», значно суворішими стали міри покарання – довготривале ув'язнення або розстріл.

Василя Митинкова в 1927 році виключили з партії за «підтримку поглядів опозиції». Згідно з витягом із протоколу партійних зборів «підтримка» полягала у промові, де В. Митинков наголосив, що партія перероджується, районний комітет не звертає уваги на сільські організації, де панує пияцтво та посадові злочини, окружні перевіряючі, приїжджаючи в села, влаштовують пиячки, як це було в селі Бармашове, тому він поділяє погляди про переродження партії, а партійному керівництву необхідно усувати подібні ненормальності (ДАМО. Ф. 5859, оп. 2, спр. 3302, арк. 2).

Незважаючи на те, що навряд чи можливо почути щось злочинне у промові Василя Митинкова, через десять років цей виступ стане одним із ключових факторів його обвинувачення. До справи буде додано заяву члена КП(б)У Одеської партторганізації Б. Геллермана, який «...був неприємно вражений, коли побачив Ми-

тинкова на чолі Первомайського Району, оскільки знаю його як палкого троцькіста, який у 1927 році на зборах Миколаївської партшколи висловлював погляди троцькістської опозиції, наголошував, що соціалізм у країні при керівництві партії Сталіним ми не збудуємо...» (ДАМО. Ф. 5859, оп. 2, спр. 3302, арк. 52).

Спираючись на «троцькістське минуле», слідчі швидко визначили у Василя Митинкова і «націоналістичні» погляди: «...У 1936 році Митинкова було виключено з партії як троцькіста та ярого націоналіста... Мав тісний зв'язок з уже засудженими ворогами – членами контрреволюційних націоналістичних організацій... Будучи завідувачем районної освіти, влаштовував на викладацькі посади контрреволюційний націоналістичний елемент та всіяко допомагав йому, зловживаючи своїм службовим становищем...» (ДАМО. Ф. 5859, оп. 2, спр. 3302, арк. 41).

Показово, що судовий вирок Василю Митинкову було оголошено одночасно з вироком одному з його «висуванців», директоріві 8 неповної Первомайської школи Йосипові Дробнеру, а у звинувачувальному висновку фігурують як «націоналісти», яких особисто висунув на керівні посади Василь Митинков, інші директори Первомайських шкіл Бахер та Попова. Це є характерною особливістю того часу, коли заходи ліквідації «українського націоналістичного підпілля» органи НКВС характеризують як винятково масштабні, долучаючи до кожної подібної справи десятки ні в чому не винних людей.

27 листопада 1937 року Трійка при УНКВС по Одеській області оголосила свій вирок, згідно з яким Василя Митинкова було засуджено до десяти років позбавлення волі у виправних таборах. Через два роки в учителя з'явилася надія на справедливість, коли його справу було відправлено на додаткове розслідування. Зазначимо, що арешт і подальший розстріл колишнього керманіча НКВС СРСР М. Єжова зумовив певне послаблення терору, протягом 39-го – 40-х років ХХ століття було переглянуто

певний відсоток найбільш одіозних справ часів «єжовщини», окрема з місць ув'язнення було повернуто та повністю виправдано майбутнього маршала Костянтина Рокоссовського. Але цей процес за своїми розмірами не зіставний з реабілітацією, що розпочалася після смерті Й. Сталіна, та кінця 80-х – початку 90-х років ХХ століття.

1939 року з табору біля Улан-Уде Василь Митинков надсилає скаргу з проханням перегляду його справи. На жаль, безуспішно. За висновком у справі 1939 року попередній вирок залишено чинним. Зазначимо, що додатковий розгляд справи проходив більш предметно, аніж у 1937 році. Було допитано більше свідків, залучено витяги з протоколів засідань партійних комітетів, висновків комісій у перевірці стану роботи навчальних закладів Первомайського району тощо.

Документи були різними. Так, свідок Родіон Лозинський, завуч Первомайської школи № 8 зазначив, що «під час роботи з Митинковим у районному відділу народної освіти жодних антирадянських висловлювань за ним не помічав, до того ж Митинков тоді був членом ВКП(б)». Директор місцевого «Книгокультторгу» Моїсей Бронштейн також зазначив, що «прикладів антипартійних виступів чи висловлювань Митинкова він навести не може» (ДАМО. Ф. 5859, оп. 2, спр. 3302, арк. 35–36).

Згідно з довідкою, направленою на адресу Первомайського НКВС завідувача Районо Литвиненко, за «...колишнім завідувачем Районо Митинковим жодних дискредитуючих матеріалів на знайдено...» (ДАМО. Ф. 5859, оп. 2, спр. 3302, арк. 41).

Ще одним аргументом на користь В. Митинкова, який повинен був суперечити його нібито троцькістським поглядам, став висновок комісії, яку він очолював, з перевірки стану роботи Первомайського педтехнікуму щодо стану викладання соціально-економічних дисциплін. У документі активно викривалась «ідеологічна невитриманість» у викладанні політекономії: «...Ідеологічна невитриманість полягає в тому, що студентам не надано можливо-

сті усвідомити антимарксистські погляди Троцького...» (ДАМО. Ф. 5859, оп. 2, спр. 3302, арк. 41).

Натомість, партієць Віктор Расторгуєв свідчив, що під час спільного навчання в Миколаївській партійній школі в 1927 році над ліжком Митинкова висів портрет Троцького і він всляко відстоював погляди партійної опозиції. Інший член партії Воеводін у своїй заяві звинувачує його у «змові з націоналістичними бандитами» (ДАМО. Ф. 5859, оп. 2, спр. 3302, арк. 53–55).

На основі наведеного підсумкова постанову у справі констатувала: «...Рішення Трійки при УНКВС по Одеській області залишити в силі...Слідство по справі засудженого Митинкова В. К. припинити... Копію постанови направити начальнику Бамлагу для ознайомлення з нею засудженого Митинкова...» (ДАМО. Ф. 5859, оп. 2, спр. 3302, арк. 67).

Через двадцять років, 26 червня 1959 року, за рішенням заступника прокурора Миколаївської області справу буде знову направлено на додаткове розслідування. Підставою для чого стала заява його дружини Зінаїди Боровкової з проханням допомогти дізнатись про долю її чоловіка, заарештованого в 1937 році Первомайським НКВС (ДАМО. Ф. 5859, оп. 2, спр. 3302, арк. 69).

Знову розглянуто документи у справі, знову допитано свідків, колишніх колег Василя Митинкова, які одноставно заявили, що вони не можуть повідомити про жодні антирадянські вислови або вчинки колишнього очільника Районо. Напроти: «...Своїми діями і поведінкою В. К. Митинков створював враження відповідального працівника, який знає свою справу та відповідає займаній посаді...Користувався авторитетом серед вчительського складу...» (ДАМО. Ф. 5859, оп. 2, спр. 3302, арк. 78–81).

На підставі зазначеного Військовий трибунал Одеського військового округу ухвалив постанову: «...Рішення Трійки при УНКВС по Одеській області від 27 листопада 1937 року по відношенню до Митин-

кова Василя Корнійовича скасувати, справу по ньому припинити за відсутністю складу злочину».

Але побачити це рішення Василю Корнійовичу Митинкову не судилося. Згідно з довідкою, він 5 травня 1940 року помер у таборах Севлага, про що було повідомлено його дружині разом зі звісткою про повну реабілітацію її чоловіка.

Висновки.

Отже, на матеріалі архівної справи репресованого педагога висвітлено ключові чинники політики переслідування більшовицької влади проти опозиційних сил та освітянської інтелігенції в досліджуваній період, що полягали здебільшого в заходах дисциплінарного характеру, виключення з партії за альтернативні погляди у перше більшовицьке десятиріччя та жорстоких кримінальних покараннях у 30-ті роки минулого століття.

Виокремлено механізми фальсифікації в обвинувачувальних справах проти

репресованих, що полягали в цілеспрямованому створенні речових псевдодоказів під час арештів та обшуків, тиску на свідків, вимушених «щиросердних» зізнаннях заарештованого, у поверхових розслідуваннях справи з швидкою передачею її на розгляд Трійки при УНКВС. При цьому, як показують додаткові розслідування і рішення щодо реабілітації, покарання не було наслідком навіть ефемерного злочину.

Наслідками терору проти освітян Миколаївщини стала втрата значної частини її інтелектуального та науково-педагогічного потенціалу.

Перспективи подальших досліджень полягають у розширенні джерельної бази, поверненні з небуття імен та необхідності віддати данину пам'яті всім репресованим освітянам Миколаївщини, розробленні матеріалів для практичного застосування в роботі вчителів ЗЗСО Миколаївської області в освітньому процесі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Архівно-кримінальна справа репресованого Василя Митинкова. Державний архів Миколаївської області (далі – ДАМО). Ф. 5859. Оп. 2. Спр. 3302. 131 арк.
2. Галів М., Ярушак М. Репресований освітянин Федір Вишиваний (1890–1951): за матеріалами архівно-кримінальної справи / М. Галів, М. Ярушак // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія, 3/45, С. 218–239. DOI: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.3/45.203990>.
3. Голгофа правди і науки. Освітяни Миколаївщини – жертви репресивно-каральної системи: історичне видання / упор., гол. ред. І. Ніколаєв. – Миколаїв : ОППО, 2021. – 238 с.
4. Даниленко В. М. Сталінізм на Україні: 20–30-ті роки / В. М. Даниленко, Г. В. Касьянов. – К. : Либідь, 1991. – 342 с.
5. Кульчицький С. В. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919–1928 рр.) / Станіслав Владиславович Кульчицький. – К. : Основи, 1996. – 396 с.
6. Ніколаєв І. Є. Ключові аспекти репресивної політики радянської влади проти освітян Миколаївщини в 1937 році (до 85-річчя утворення Миколаївської області) / І. Є. Ніколаєв // Науково-методичний, інформаційно-освітній журнал «Вересень» Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. – № 4 (95), 2023. – С. 6–15. DOI: <https://doi.org/10.54662/veresen.4.2022.02>
7. Ніколаєв І. Є. Репресії проти освітян Миколаївщини – членів «націоналістичних організацій» у 1936–1938 роках (за матеріалами архівно-кримінальної справи Василя Северина) / І. Є. Ніколаєв // Науково-методичний, інформаційно-освітній журнал «Вересень» Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

№ 4 (91), 2021. С. 89–100. DOI: <https://doi.org/10.54662/veresen.4.2021>

8. Сліпущенко С. Репресивно-каральна політика радянської влади проти науково-педагогічної інтелігенції Півдня України в 1930-х роках / С. Сліпущенко // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського : зб. наук. праць. – Вип. 3.35 : Історичні науки. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2013. – С. 123–126.

9. Шаповал Ю. І. Україна ХХ століття : Особи та події в контексті важкої історії / Юрій Іванович Шаповал. – К. : Генеза, 2001. – 560 с.

10. Шитюк М. Масові репресії проти населення Півдня України в 20–50-ті роки ХХ століття. / Микола Миколайович Шитюк. – Київ : Тетра, 2000. – 532 с.

THE FATE OF THE INDOMITABLE EDUCATOR, VASYL MYTYNKOV

Nikolaiev Ihor,
Doctor of Historical Sciences,
Head of the Department of Philosophy of Education,
Theory and Methodology of Social Science Subjects
Mykolaiv Regional In-Service Teacher Training Institute
4-a, Admiralska Street, 54001, Mykolaiv, Ukraine
ihor.nikolaiev@moippo.mk.ua

The publication, based on a wide historiographical and source base, the archival and criminal case of the repressed educator Vasyl Mytynkov, analyzes the key factors of the repressive and punitive policy of the Bolshevik regime against the educational community of the Mykolaiv region. The mechanisms of combating oppositional and alternative points of view are reflected. With the help of archival materials, the mechanisms of falsifying accusations in the context of exposing the so-called «counter-revolutionary nationalist organizations» are presented.

The analysis of scientific publications shows that despite the increased research interest in the study of issues related to the formation and genesis of the Soviet totalitarian system during the period of independent Ukraine, the historiography of the problem under study is generally insufficient.

It has been proven that the main purpose of implementing repressive measures was to establish an «atmosphere of fear» in society, fight against any alternative official point of view, destroy the personnel potential of public education, and impose total control over society in all spheres of activity. The scientific novelty of the study is determined by the factual material, first introduced into scientific circulation, aimed at a comprehensive analysis of the repressive policy of the Soviet authorities against various strata of the region's population, and the disclosure of specific features and regularities of the implementation of terror at the regional level.

It was revealed that the origins of the repressive system date back to the early 1920s; the culmination of repressive activities was the next decade, when the necessary background was created for the fight against «anti-Soviet elements».

The author proves that the dominant principle of the Soviet state system was the doctrine of a «class struggle», in which the success of the Soviet society in building socialism caused resistance from internal and external enemies, who filled the country with various kinds of spies and «wrecking elements». For the teachers of the Mykolaiv region, as well as Ukraine as a whole, charges of «bourgeois nationalism» were added. Under these slogans, a large-scale «purge» of public education institutions was carried out, which claimed the lives of thousands of citizens.

Keywords: *bourgeois nationalism; education; Mykolaiv region; repression; teaching staff; totalitarianism.*

REFERENCES

1. Arkhivno-kryminalna sprava represovanoho Vasylia Mytynkova [Archive-criminal case of the repressed Vasyl Mytinkov]. *Derzhavnyi arkhiv Mykolaivskoi oblasti (Dali – DAMO)*. F. 5859. Op. 2. Spr. 3302. 131 ark. (rus).
2. Danylenko V. M. (1991). *Stalinizm na Ukraini: 20–30-ti roky* [Stalinism in Ukraine: 20–30 s]. K.: Lybid (ukr).
3. Haliv, M., & Yarushak, M. (2021). Represovanyi osvitianny Fedir Vyshyvanyi (1890–1951): za materialamy arkhivno-kryminalnoi spravy. [The repressed educator Fedir Vyshivany (1890–1951): according to the materials of the archival and criminal case]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii*, 3/45 DOI: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.3/45.203990> (ukr).
4. *Holhofa pravdy i nauky. Osvitiany Mykolaivshchyny – zherty represyvno-karalnoi systemy* (2021). [Calvary of truth and science. Educators of the Mykolaiv region are victims of the repressive and punitive system]. Mykolaiv: OIPPO (ukr).
5. Kulchytskyi, S. V. (1996). *Komunizm v Ukraini: pershe desiatyrichchia (1919–1928 rr.)* [Communism in Ukraine: the first decade (1919–1928)]. K.: Osnovy (ukr).
6. Nikolaiev, I. Ye. (2021). Kliuchovi aspekty represyvnoi polityky radianskoi vlady proty osvitiian Mykolaivshchyny v 1937 rotsi (do 85-richchia utvorennia Mykolaivskoi oblasti) [Key aspects of the repressive policy of the Soviet government against educators of the Mykolaiv region in 1937 (to the 85th anniversary of the formation of the Mykolaiv region)]. *Naukovo-metodychnyi, informatsiino-osvitnii zhurnal «Veresen» Mykolaivskoho oblasnoho instytutu pislidyplomnoi pedahohichnoi osvity*, 4 (95) DOI: <https://doi.org/10.54662/veresen.4.2022.02> (ukr).
7. Nikolaiev, I. Ye. (2021). Represii proty osvitiian Mykolaivshchyny – chleniv «natsionalistychnykh orhanizatsii» u 1936–1938 rokakh (za materialamy arkhivno-kryminalnoi spravy Vasylia Severyna) [Repressions against educators of the Mykolayiv region – members of «nationalist organizations» in 1936–1938 (based on the materials of the archive and criminal case of Vasyl Severyn)]. *Naukovo-metodychnyi, informatsiino-osvitnii zhurnal «Veresen» Mykolaivskoho oblasnoho instytutu pislidyplomnoi pedahohichnoi osvity*, 4 (91). DOI: <https://doi.org/10.54662/veresen.4.2021> (ukr).
8. Shapoval, Yu. I. (2001). *Ukraina XX stolittia: Osoby ta podii v konteksti vazhkoi istorii* [Ukraine of the 20th century: Persons and events in the context of difficult history]. K.: Heneza (ukr).
9. Shytiuk, M. (2000). *Masovi represii proty naseleння Pivdnia Ukrainy v 20–50-ti roky XX stolittia* [Mass repressions against the population of Southern Ukraine in the 20s–50s of the 20th century] K.: Tetra (ukr).
10. Slipushchenko, S. (2013). Represyvno-karalna polityka radianskoi vlady proty naukovo-pedahohichnoi intelihentsii Pivdnia Ukrainy v 1930-kh rokakh [The repressive and punitive policy of the Soviet government against the scientific and pedagogical intelligentsia of the South of Ukraine in the 1930s]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho. Vyp. 3.35: Istorychni nauky*. Mykolaiv: MNU imeni V. O. Sukhomlynskoho, 123–126 (ukr).